

ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๑

แปล โดยพยัญชนะ

๑. วิฑูทโก มยุหํ อยุโย อิทานิ อากมิสฺสตีติ อากมยมาโนว นิสีทิ ตสฺมี
อติจिरายนฺเต สเร วิจินาเปตฺวา ทีปาโลเกน ปุริสพฺภนฺตรานิปี โอลเเกตฺวา อทิสฺวา คโต
ภวิสฺสตีติ ปกฺกามิ ฯ โส รตฺติภาเค อจิริวตี ปตฺวา ขนฺธวาร์ นิเวเสสิ ฯ เอกจฺเจ อนฺโตนทียํ
วาลิกาปฺลีนํ นิปฺชชิสฺสุ เอกจฺเจ พหิ ธเล อนฺโต นิปฺนเนสุปี ปุพฺเพ อกตปาปกมฺมา อตุถิ พหิ
นิปฺนเนสุปี ปุพฺเพ กตปาปกมฺมา อตุถิ เตสํ นิปฺนนฺนฺฐานเนสุ กิปีลฺลิกา อฺภูจฺหิสฺสุ ฯ เต มยุหํ
นิปฺนนฺนฺฐานเน กิปีลฺลิกา มยุหํ นิปฺนนฺนฺฐานเน กิปีลฺลิกาติ อฺภูจฺหิตฺวา อกตปาปกมฺมา อตุตฺริตฺวา
ธเล นิปฺชชิสฺสุ กตปาปกมฺมา โอตฺริตฺวา วาลิกาปฺลีนํ นิปฺชชิสฺสุ ฯ ตสฺมี ขณฺเ มหามฺโฆ อฺภูจฺหิตฺวา
ฆนกรกฺวสฺสํ วสฺสิ ฯ นทียา โอลเฆ อากนฺตฺวา วิฑูทกํ สทฺธิ ปริสาย สมฺมุตฺตเมว ปาเปสิ ฯ
สพฺเพ ตตฺถ มจฺจกจฺจปภฺกขา อเหสุ ฯ

มหาชน โถ กถํ สมฺมูจฺจาเปสิ สากิยานํ มรณํ อยุตฺตํ เอวณฺนาม โกญฺเฎตฺวา โกญฺเฎตฺวา
สากิยา มาเรตฺพพาติ อนฺจฺจวิกเมตฺนฺติ ฯ สตุถา ตํ กถํ สุตฺวา ภิกฺขเว อิมสฺมี อตุตฺถาเว กิถฺจาปี
สากิยานํ เอวํมรณํ อยุตฺตํ ปุพฺเพ กตปาปกมฺมวเสน ปนฺ ยุตฺตเมว เอเตหิ ลทฺทฺนฺติ อาห ฯ กิ
ปนฺ ฆนฺเต เอเต ปุพฺเพ อํสฺสูติ ฯ ปุพฺเพ เอกโต หุตฺวา นทียํ วิสํ ปกฺกชิสฺสูติ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. สตุถา อากนฺตฺวา กาย นฺตุถ ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย สนฺนินฺสิณฺนาติ ปุจฺจติตฺวา
อิมาย นามาติ วุตฺเต ภิกฺขเว อิมสํ สตุตฺตานํ มโนเร มตฺถกํ อปฺปตฺเตเอว มจฺจราชา สุตฺตํ คามํ
อชฺโฆตฺถรณฺโต มโหโฆ วิย ชีวิตินฺทฺริยํ ฉินฺทิตฺวา จตฺตราปายสมฺมุตฺเต นิมุชฺชาเปตีติ วตฺวา
อิมํ คาทมาห

ปุปฺพานิ เหว ปจฺฉินฺตํ

พฺยาสตฺตมฺนสํ นรํ

สุตฺตํ คามํ มโหโฆว

มจฺจุ อาทาย กจฺจติติ ฯ

ตตฺถ พฺยาสตฺตมฺนสํ นรฺนฺติ สมฺปตฺเต วา อสมฺปตฺเต วา ลกฺขมฺานสํ ฯ อิทํ วุตฺตํ
 โหติ ยถา มาลาการโ ว ปุปฺฟารามํ ปวิสิตฺวา ปุปฺพานิ ปจฺฉินฺตฺวา สามีติ ตโต ปุปฺพานิ อคฺคเหตฺวา
 อณฺวมณฺยํ วา กจฺฉํ ปฏฺฐเนฺนฺโต สกฺเถ ปุปฺฟารามे มนํ เปเสสิ อิตฺโ จ ปุปฺพานิ ปจฺฉินฺตฺวา
 ตโต ปุปฺพานิ อคฺคเหตฺวา อณฺยตฺถ มนํ เปเสสิ ตเมว กจฺฉํ ปจฺฉินฺตฺวา ปมาทํ อาปชฺชติ เอวเมว
 เอกจฺโจ ปุปฺฟารามสทิสํ ปญฺจกามาคฺคณฺมชฺฉํ โอตริตฺวา มโนรมํ รูปํ ลกฺขิตฺวา มโนรมานํ
 สทฺทกนฺทรสโฬฏฺฐพฺพานํ อณฺยตฺริ ปฏฺฐเจติ เตสุ วา อณฺยตฺริ ลกฺขิตฺวา อณฺยตฺริ ปฏฺฐเจติ รูปเมว
 วา ลกฺขิตฺวา อณฺยตฺริ ปฏฺฐเนฺนฺโต ตเมว อสฺสาเทติ สทฺทาทิสฺสุ วา อณฺยตฺริ ฯ เอเสว นโย
 โคมหิสทาสีทาสเขตฺตวตฺถुकามนิกมชนปทาทิสฺสุ ปพฺพชิตานมฺปิ ปริเวณฺวิหารปตฺตจิวราทิสฺสุติ
 เอวํ ปญฺจกามคฺคณฺสงฺฆาตานิ ปุปฺพานิเอว ปจฺฉินฺตํ สมฺปตฺเต วา อสมฺปตฺเต วา กามคฺคณฺ
 พฺยาสตฺตมฺนสํ นรํ ฯ

สุตฺตํ คามนฺติ คามสฺส เภหิตฺติอาทินํ สุปนฺวเสน สุปนํ นาม นตฺถิ สตฺตานํ ปน
 สุตฺตปฺปมตฺตํ อฺปาทาย สุตฺโต นาม โหติ เอวํ สุตฺตํ คามํ เทว ตีณิ โยชนานิ आयตคฺมภีโร
 มโหโฆว มจฺจุ อาทาย กจฺจติ ยถา โส มโหโฆ อิตฺถิปฺริสโคมหิสกฺกุกฺฎาทิสฺสุ กณฺจิ อนวเสเสตฺวา
 สพฺพนฺตํ คามํ สมฺมทํ ปาเปตฺวา มจฺฉกจฺฉปภกฺกํ กโรติ เอวเมว พฺยาสตฺตมฺนสํ นรํ มรณฺมจฺจุ
 อาทาย ชีวิตินฺทริยมสฺส ฉินฺทิตฺวา จตฺุราปายสมฺมทฺเต นิมฺชฺชาเปตีติ ฯ

 ใ้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธไทย

สอบ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๑

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ.พระวิฑูตทกะ ประทับนั่งแล้ว ยังกาลให้มาอยู่เที่ยว ด้วยทรงดำริว่า
อ.พระเจ้าตา ของเรา จักเสด็จมา ในกาลนี้ ดังนี้ ครั้นเมื่อเจ้าศากยะพระนามว่ามหานามนั้น
ประพฤติเข้าเฝ้าอยู่ ยังราชบุรุษ ท. ให้คั้นแล้ว ในสระ ตรววจดูแล้ว แม้ซึ่งภายใน แห่งบุรุษ ท.
ด้วยแสงสว่างแห่งประทีป ไม่ทรงเห็นแล้ว เสด็จหลีกไปแล้ว ด้วยทรงดำริว่า อ. พระเจ้าตา
ของเรา จักเป็นผู้เสด็จไปแล้ว จักเป็น ดังนี้ ฯ อ.พระเจ้าวิฑูตทกะนั้น เสด็จถึงแล้วซึ่งแม่น้ำ
ชื่อว่าอจิรวดี ในกาลอันเป็นส่วนแห่งราตรี ยังราชบุรุษ ท. ให้ตั้งแล้ว ซึ่งสถานที่เป็นที่กั้น
ด้วยท่อนไม้ ฯ อ. ชน ท. บางพวก นอนแล้วบนเนินแห่งทราย ในภายในแห่งแม่น้ำ, อ.ชน ท.
บางพวก นอนแล้วบนบก ในภายนอก, ในชน ท. แม้ผู้นอนแล้วในภายในหนา อ.ชน ท.
ผู้มีกรรมอันเป็นบาปอันไม่กระทำแล้ว ในกาลก่อน มีอยู่, ในชน ท. แม้ผู้นอนแล้วในภายนอกหนา
อ. ชน ท. ผู้มีกรรมอันเป็นบาปอันกระทำแล้ว ในกาลก่อน มีอยู่, อ. มคแดง ท. ตั้งขึ้นแล้ว ในที่
แห่งชน ท. เหล่านั้น นอนแล้ว ท. ฯ อ.ชน ท. เหล่านั้น กล่าวแล้วว่า อ.มคแดง ท. ตั้งขึ้นแล้ว
ในที่แห่งรานอนแล้ว อ. มคแดง ท. ตั้งขึ้นแล้ว ในที่แห่งรานอนแล้ว ดังนี้ ลุกขึ้นแล้ว, อ.ชน ท.
ผู้มีกรรมอันเป็นบาปอันไม่กระทำแล้ว ข้ามขึ้นแล้ว นอนแล้ว บนบก, อ. ชน ท. ผู้มีกรรมอัน
เป็นบาปอันกระทำแล้ว ข้ามลงแล้ว นอนแล้วบนเนินแห่งทราย ฯ ในขณะนั้น อ. เมฆใหญ่
ตั้งขึ้นแล้ว ยังฝนอันบุคคลพึงจับได้ด้วยมืออันกระทำโดยความเป็นก้อน ให้ตกแล้ว ฯ อ. ห้วงน้ำ
แห่งแม่น้ำ ไหลมาแล้ว ยังพระเจ้าวิฑูตทกะ กับด้วยบริษัท ให้ถึงแล้ว ซึ่งสมุทรนั้นเที่ยว ฯ
อ. ชน ท. ทั้งปวง เป็นเหยื่อของปลาและเต่า ในสมุทรมัน ได้เป็นแล้ว ฯ

๒. อ. มหาชน ยังวาจาเป็นเครื่องกล่าวว่า อ.ความตาย แห่งเจ้าศากยะ ท. ไม่สมควร
แล้ว, อ.เจ้าศากยะ ท. อันพระเจ้าวิฑูตทกะ ยังราชบุรุษ ท. ให้ทุบแล้ว ให้ทุบแล้ว พึงให้ตาย

ชื่ออย่างนี้ เพราะเหตุนั้น อ. ความตาย นั้น เป็นความตายสมควร ย่อมเป็น ดังนี้ ให้ตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ๆ อ. พระศาสดา ทรงสดับแล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวนั้น ตรัสแล้วว่า ดูก่อนภิกษุ ท. อ. ความตายอย่างนี้แห่งเจ้าศากยะ ท. ไม่สมควรแล้ว ในอรรถภาพนี้ แม้โดยแท้ ถึงอย่างนี้ อ. ความตาย อันสมควรแล้ว ด้วยสามารถแห่งกรรมอันเป็นบาปอันเจ้าศากยะ ท. กระทำแล้ว ในกาลก่อนนั้นเทียว อันเจ้าศากยะ ท. เหล่านี้ ได้แล้ว ดังนี้ ๆ อ. ภิกษุ ท. ทูลถามแล้วว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ อ. เจ้าศากยะ ท. เหล่านี้ ได้กระทำแล้ว ซึ่งกรรมอะไร ในกาลก่อน ดังนี้ ๆ อ. พระศาสดา ตรัสแล้วว่า อ. เจ้าศากยะ ท. เหล่านี้ เป็น โดยความเป็นอันเดียวกัน ไล่แล้ว ซึ่งยาพิษในแม่น้ำ ในกาลก่อน ดังนี้ ๆ

แปล โดยอรธ

๒. พระศาสดา เสด็จมา ตรัสถามว่า ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเขอนั่งประชุมกัน ด้วยเรื่องอะไรหนอ ? เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า ด้วยเรื่องชื่อนี้ จึงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เมื่อมโนระถของสัตว์เหล่านี้ ยังไม่ถึงที่สุดนั้นเทียว มัจจุราชตัดชีวิตินทรีย์ แล้วให้จมลงในสมุทร คืออบาย ๔ คล้ายห้วงน้ำใหญ่ท่วมทับบ้านที่หลับแล้ว ฉะนั้น ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

มัจจุราช ย่อมพานรชน ผู้เลือกเก็บดอกไม้ทั้งหลายนั้นเทียว

ผู้มีใจซ่องแล้วในอารมณ์ต่าง ๆ ไป คล้ายห้วงน้ำใหญ่พัดพาบ้าน

ที่หลับแล้วไป ฉะนั้น ดังนี้ ๆ

บรรดาบทเหล่านั้น บาทพระคาถาว่า พุยาสดุดมนสิ นริ ความว่า ผู้มีใจซ่องแล้ว ในอารมณ์อันถึงพร้อมแล้ว หรือ อันไม่ถึงพร้อมแล้ว ๆ มีพระราชดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดังนี้ว่า นายมาลาการ เข้าไปสวนดอกไม้ คิดว่า เราจักเก็บดอกไม้ แล้วไม่เก็บเอาดอกไม้ จากสวนดอกไม้ นั้น หรือว่า ปรรณากออื่น ๆ อยู่ ชื่อว่าส่งใจไปในสวนดอกไม้ทั้งสิ้น อนึ่ง คิดว่า เราจักเก็บดอกไม้ จากกอนี้ แล้วไม่เก็บดอกไม้ จากกอนั้น ส่งใจไปในกออื่นอยู่ กำลังเลือกเก็บดอกไม้ นั้นนั่นเอง ชื่อว่า ย่อมถึงความประมาท ฉันทิ, นรชนบางคน ก็ฉันทิ นั้นเหมือนกัน หยั่งลงสู่ท่ามกลางกามคุณ ๕ เช่นกับสวนดอกไม้ ได้รู้ปอานนารัณมย์ใจแล้ว ก็ยังปรรณนา บรรดาเสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันนารัณมย์ใจอย่างใดอย่างหนึ่ง, หรือได้บรรดา

อารมณ์มีเสียงเป็นต้นเหล่านั้น อารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ยังปรารณาอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือได้รูปนั้นแหละ แล้วยังปรารณารูปอย่างใดอย่างหนึ่ง ชื่อว่า ย่อมชอบใจรูปที่ได้แล้วนั้นนั่นแล หรือได้บรรดาอารมณ์มีเสียงเป็นต้นอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วยังปรารณาอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ชื่อว่า ย่อมชอบใจที่ได้แล้วนั้นนั่นแล ฯ ในสวิตัญญาณกทมัฏฐะและอวิตัญญาณกทมัฏฐะ มีโค กระบือ ทาสี ทาส นา สวน หมูบ้าน นิคม และชนบทเป็นต้น ก็นั้นนั่นเหมือนกัน, ในบริเวณวิหารและบริหารมีบาตรและจีวรเป็นต้น แม้ของบรรพชิต ก็นั้นนั่นเหมือนกัน, มัจจุ ย่อมพานรชน ผู้กำลังเลือก เก็บดอกไม้คือกามคุณ ๕ เทียว ผู้มีใจขឹងแล้ว ในกามคุณอันถึงพร้อมแล้ว หรืออันไม่ถึงพร้อมแล้ว อย่างนี้ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

สองบทว่า สุตตัม คามัม ความว่า ชื่อว่าความหลับ แห่งบ้านด้วยสามารถแห่งความหลับของทัฬหสัมภาระทั้งหลายมีฝาเรือนเป็นต้น ย่อมไม่มี, แต่บ้าน ชื่อว่า หลับแล้ว ก็เพราะเทียบเคียงความประมาทเพียงดังความหลับของเหล่าสัตว์, มัจจุ ย่อมพานรชนไปคล้ายห้วงน้ำใหญ่ ทั้งกว้าง ทั้งลึก ๒-๓ โยชน์ พัดพาบ้านที่หลับแล้วด้วยอาการอย่างนั้น ไปอยู่ คือ ห้วงน้ำใหญ่นั้น ยังบ้านนั้นทั้งหมด ไม่ให้สัตว์อะไร ๆ ในบรรดาผู้หญิง ผู้ชาย โค กระบือ และไก่ เป็นต้นเหลือไว้ ให้ถึงสมุทรแล้ว กระทำให้เป็นเหยื่อของปลาและเต่า ฉันทโค มัจจุคือความตาย ก็ฉันทนั่นเหมือนกัน พานรชน ผู้มีใจขឹងแล้วในอารมณ์ต่าง ๆ คือ ตัดชีวิตินทรีย์ ของนรชนนั้นแล้ว ให้จมลงในสมุทรคืออบาย ๔ ดังนี้ ฯ

พระกวีวงศ์ อากาศโร วัดชนะสงคราม

แปล.

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.